

KAMILA PAQUEL

Produkcja energii z biomasy rolniczej a pojęcie działalności rolniczej w prawie włoskim i francuskim

1. Uwagi wstępne

Rosnące wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) związane z realizacją polityki klimatycznej i energetycznej w Polsce i pozostałych państwach członkowskich UE wiąże się z potrzebą rozstrzygnięcia wielu nowych jurydycznych wątków problemowych. Jednym z takich wątków jest ustalenie prawnego charakteru działalności polegającej na energetycznym wykorzystaniu biomasy rolniczej, która jako OZE znajduje szerokie zastosowanie przy produkcji energii elektrycznej, ciepła, biogazu rolniczego i biopaliw.

Nie ulega wątpliwości, że biomasa rolnicza wytwarzana jest w ramach działalności rolniczej¹. Nie jest jednak jednoznaczne to, czy produkcja energii z tak wytworzonej biomasy może być w świetle obowiązujących przepisów prawnych zaliczona do działalności rolniczej. Działalność rolniczą definiują zarówno unijny, jak i krajowi prawodawcy. Brakuje jednak jak dotąd jednolitej definicji tego pojęcia, wspólnej dla wszystkich państw członkowskich UE. Fakt ten uzasadnia po części względ na wieloletnie tradycje poszczególnych państw w zakresie kształtowania ogólnych pojęć prawa rolnego odpowiednio do partykularnych uwarunkowań roz-

¹ Zgodnie z definicją legalną z art. 3 lit. e dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz. Urz. UE L 140 z 5 czerwca 2009 r.) za biomasę rolniczą należy uznać ulegającą biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa (łącznie z substancjami roślinnymi i zwierzęcymi).

woju ich sektorów rolnych. Polski ustawodawca za działalność rolniczą uznaje proces wytwórczy i komercjalizację produktów rolnych. Milczy jednak, gdy chodzi o charakter prawny działalności polegającej na przetwarzaniu biomasy rolniczej na cele energetyczne. Kwestie te zostały natomiast uregulowane w prawie włoskim i francuskim. Celem niniejszego opracowania jest próba ustalenia, w jaki sposób działalność polegająca na produkcji energii z biomasy rolniczej mieści się w definiowanych ustawowo pojęciach działalności rolniczej we Włoszech i we Francji.

Poruszana problematyka była już częściowo przedmiotem badań doktryny, jednak nigdy w odniesieniu do szczegółowego zagadnienia, jakim jest produkcja energii z biomasy. Spośród opracowań zawierających ustalenia dotyczące prawnych definicji działalności rolniczej należy wyróżnić zwłaszcza prace R. Budzinowskiego, M. Goldoniego, F. Roussela oraz A. Kapała². W artykule szeroko powołano się na wnioski tych autorów.

2. Produkcja energii z biomasy rolniczej a pojęcie działalności rolniczej w prawie włoskim

W pierwotnym brzmieniu włoskiego kodeksu cywilnego za działalność rolniczą uważane były uprawa gruntu, gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz tzw. działalność powiązana (wł. *attività connessa*) polegająca na przetwarzaniu i sprzedaży produktów rolnych w ramach prowadzenia normalnej działalności rolniczej³. Działalność powiązana, w odróżnieniu od pozostałych trzech elementów definicji, nie stanowiła działalności podstawowej, określanej jako działalność „z natury”. Za działalność powiązaną z rolnictwem była uważana działalność o handlowym lub przemysłowym charakterze związana podmiotowo i przedmiotowo z działalnością rolniczą. Takie pojmowanie działalności rolniczej nie było jednak dość jasne i budziło wiele kontrowersji dotyczących m.in. związków między działalnością rolniczą a wykorzystaniem ziemi jako czynnika produk-

² Zob. np.: R. Budzinowski, *Prawne pojęcie działalności rolniczej*, „Prawo i Administracja”, t. 3, Piła 2003, s. 167; M. Goldoni, *Utilizzazione di terreni agricoli per la realizzazione degli impianti energetici: aspetti giuridici*, w: M. D’Adezzio (red.), *Agricoltura e contenimento delle esigenze energetiche ed alimentari*, Udine 2012, s. 35; F. Roussel, *La méthanisation agricole après la loi du 27 juillet 2010 de modernisation de l’agriculture et de la pêche*, „Revue de Droit Rural” 2010, nr 386, s. 72-76; A. Kapała, *Sprzedaż produktów rolnych jako działalność rolnicza w prawie włoskim*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2011, nr 2 (9), s. 180.

³ Art. 2135 II Codice civile italiano, G.U. n. 79 del 4 aprile 1942 (dalej jako: wł. k.c.).

cji czy określeniem związków między działalnością przetwórczą a działalnością z „natury”⁴.

Poszerzenie pojęcia działalności rolniczej w stosunku do pierwotnego brzmienia kodeksu zostało dokonane dekretem legislacyjnym nr 228 z 2001 r. o modernizacji i orientacji sektora rolnego⁵. Obecnie znaczenie działalności rolniczej wywodzone jest z definicji przedsiębiorcy rolnego (wł. *imprenditore agricolo*) zawartej w art. 2135 ust. 3 wł. k.c. Działalność rolnicza polega w świetle tego przepisu na uprawie ziemi, leśnictwie, chowie i hodowli zwierząt oraz działalności powiązanej. Definicję tę można by podzielić na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy tradycyjnej działalności, polegającej na uprawie roślin oraz chowie lub hodowli zwierząt (działalność „z natury”), druga – obejmuje działalność powiązaną.

Doprecyzowaniu pojęcia działalności rolniczej „z natury” służy identyfikowanie działalności rolniczej na podstawie obecności cyklu rolno-biologicznego typowego dla produkcji roślinnej i zwierzęcej. Cykl ten charakteryzuje się wykorzystaniem zasobów i sił przyrody. Ekspozowanie procesów biologicznych jako integralnego składnika działalności rolniczej „z natury” nawiązuje do koncepcji *agrarietà*, sformułowanej w latach siedemdziesiątych XX w. przez A. Carozzè⁶. Jak podkreśla S. Bolognini, w wypadku energetycznego wykorzystania biomasy powiązanie z działalnością rolniczą „z natury” jest bardzo łatwe do wykazania⁷.

Z kolei drugi rodzaj działalności rolniczej wiąże się z działalnością tradycyjnie rolniczą („z natury”). To właśnie owo powiązanie skłoniło włoskiego ustawodawcę do nadania pewnym rodzajom działalności handlowej lub przemysłowej charakteru rolniczego⁸. Do działalności powiązanej zaliczył on obróbkę, przechowywanie, przetwarzanie, komercjalizację i wzbogacanie produktów rolnych, pod warunkiem że w przeważającej mierze są to produkty pochodzące z własnych upraw lub hodowli. Co więcej, przedsiębiorca rolny może prowadzić działalność niepolegającą na produkcji dóbr. Chodzi tu m.in. o świadczenie usług, dowartościowywa-

⁴ Tak: R. Budzinowski, op. cit., s. 173.

⁵ Decreto legislativo 18 maggio 2001, n. 228, Orientamento e modernizzazione del settore agricolo, a norma dell'articolo 7 della legge 5 marzo 2001, n. 57, G.U. n. 137 del 15 giugno 2001 – Supplemento Ordinario n. 149.

⁶ R. Budzinowski, *Koncepcja gospodarstwa rolnego w prawie rolnym*, Poznań 1992, s. 105 i n.

⁷ W odróżnieniu np. od produkcji energii elektrycznej z paneli słonecznych, S. Bolognini, *Il difficile contemperamento delle esigenze energetiche con quelle alimentari l'ampliamento dell'agrarietà virtuale*, w: M. D'Addezio (red.), op. cit., s. 147 i n.

⁸ R. Budzinowski, *Nowa definicja przedsiębiorcy rolnego we włoskim kodeksie cywilnym*, „Studia Iuridica Agraria” 3, 2002, s. 101.

nie obszarów oraz dziedzictwa wiejskiego i leśnego lub agroturystykę. Ważny wymóg zawarty w art. 2135 wł. k.c. dotyczy stosowania przy prowadzeniu tych form działalności jedynie takiego wyposażenia lub zasobów, które są wykorzystywane przez gospodarstwa rolne do normalnej działalności rolniczej.

Wprowadzenie rozszerzonej koncepcji *attività connesse* doprowadziło do tak znacznego rozszerzenia pojęcia działalności rolniczej, że obecnie zatarła się jej tradycyjna więź z produkcją żywności⁹. Włoski prawodawca odszedł od koncepcji działalności rolniczej skoncentrowanej na ziemi jako czynnika produkcji rolnej. Jak wskazuje A. Kapała, nowa definicja uwzględnia „konieczność dostarczenia przedsiębiorcom rolnym instrumentów prawnych, pozwalających im odgrywać rolę również poza sektorem ściśle rolnym”¹⁰. Przedsiębiorstwo rolne ma być zdolne do funkcjonowania na rynku oraz dywersyfikacji działalności i optymalizacji produkcji żywności, a jednocześnie do różnicowania dochodów poprzez prowadzenie działalności tzw. użyteczności społecznej.

Należy w tym miejscu podkreślić, że art. 2135 wł. k.c. trzeba rozpatrywać łącznie z art. 2082 tego aktu prawnego, w którym określone zostały przesłanki zakwalifikowania danego podmiotu jako przedsiębiorcy. Działalność przedsiębiorcy powinna być w świetle tego przepisu zorganizowana, zawodowa oraz skierowana na osiągnięcie celu, którym jest produkcja lub wymiana dóbr i usług¹¹.

Ustawodawca włoski odszedł od tradycyjnej koncepcji działalności rolniczej i pozwolił jej ewoluować pod wpływem zmian technologicznych i nowych potrzeb społecznych do postaci „oderwanej” od ziemi jako podstawowego czynnika produkcji. Przedsiębiorca rolny może zatem wytwarzać produkty powiązane jedynie z uprawą roślin i zwierząt na gruntach rolnych, a działalność ta ma w świetle prawa charakter działalności rolniczej¹². Uznanie za działalność rolniczą wykorzystania biomasy rolniczej z własnej produkcji rolnej na cele energetyczne przez prowadzącego gospodarstwo rolne jest wobec powyższych uwag w pełni uzasadnione. Paliwa lub energia z biomasy rolniczej jako produkty przetworzone najczęściej pochodzą zarówno z surowców roślinnych, jak i zwierzęcych. Tym samym

⁹ M. Goldoni, op. cit., s. 37.

¹⁰ A. Kapała, op. cit., s. 180.

¹¹ Tak: R. Budziński, *Prawne pojęcie...*, s. 174; A. Szymecka, *Przedsiębiorstwo rolne we włoskim systemie prawnym (I)*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2008, nr 2 (9), s. 179.

¹² Por. A. L. Paoloni, *L'impresa agricola nella transizione verso le energie rinnovabili*, „Agricoltura, Istituzioni, Mercati” 2011, nr 1, s. 25-56.

związane są pośrednio z cyklami biologicznymi roślin i zwierząt. W tym zakresie mogą być owocem działalności powiązanej z hodowlą roślin i zwierząt i wpisującym się we wspomnianą koncepcję *agrarietà*.

Powyższe rozważania pozwalają ustalić, że wprowadzie ustawowo określona działalność przedsiębiorcy rolnego nie obejmuje *expressis verbis* sprzedaży paliw lub energii z biomasy rolniczej wytworzonych we własnym gospodarstwie rolnym, ale ta omówiona definicja pozwala zaliczyć działalność w tym zakresie do działalności rolniczej. Taka kwalifikacja prawna wspomnianej działalności znajduje odzwierciedlenie w praktyce. Otóż, dochody za sprzedaży energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł agroleśnych (wł. *fonti rinnovabili agroforestali*) i fotowoltaicznych oraz paliw z produktów wytworzonych głównie w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez prowadzącego działalność rolniczą w rozumieniu art. 2135 ust. 3 wł. k.c. są uznawane za dochody rolnicze¹³.

3. Produkcja energii z biomasy rolniczej a pojęcie działalności rolniczej w prawie francuskim

Pojęcie działalności rolniczej wprowadzone do francuskiego porządku prawnego w 1988 r. było wzorowane na włoskiej koncepcji *agrarietà*¹⁴. Zgodnie z oryginalnym brzmieniem artykułu L. 311-1 fr. k.c. działalność rolniczą stanowiła wszelka działalność polegająca na prowadzeniu i wykorzystaniu cyklu biologicznego o charakterze roślinnym lub zwierzęcym oraz stanowiąca jeden lub więcej etapów niezbędnych do przebiegu tego cyklu, a także działalność wykonywana przez prowadzącego gospodarstwo rolne jako przedłużenie działalności produkcyjnej lub wsparcie tego gospodarstwa.

Prawodawca francuski, inspirując się włoską definicją, podzielił działalność rolniczą na dwie kategorie: działalność „z natury” oraz „z powiązania”. Działalnością rolniczą „z natury” jest wszelka działalność związana z cyklem biologicznym, roślinnym lub zwierzęcym, która stanowi czynnik niezbędny do przebiegu tego cyklu. Działalność rolnicza „z powiązania”, wykonywana przez prowadzącego gospodarstwo rolne, jest pewnego rodzaju przedłużeniem działalności rolniczej „z natury” lub wsparciem gospodarstwa rolnego w ujęciu podmiotowym. Podział ten funkcjonuje we

¹³ Comma 423 Legge 23 dicembre 2005, Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato, G.U. n. 299 del 29 dicembre 2005.

¹⁴ R. Budzinowski, *Prawne pojęcie...*, s. 173.

francuskim kodeksie rolnym już od 1988 r., kiedy to do działalności rolniczej zaliczone zostały przetwarzanie, przygotowywanie i sprzedaż produktów pochodzących z gospodarstwa rolnego, a także pewne rodzaje usług, takie jak usługi agroturystyczne.

W świetle prawa francuskiego pozyskiwanie biomasy rolniczej z własnych upraw lub hodowli stanowi działalność rolniczą. Jest to przy tym, ze względu na bezpośredni związek z cyklem roślinnym lub zwierzęcym, działalność rolnicza „z natury”. Gdy chodzi o wykorzystanie biomasy rolniczej na cele energetyczne, należy zauważyć, że do niedawna działalność w tym zakresie nie była jednoznacznie uznawana za działalność rolniczą, nawet „z powiązania”. Do 2010 r. francuski prawodawca zaliczał produkcję i wykorzystanie energii lub paliw z biomasy rolniczej do działalności rolniczej „z powiązania” jedynie w sytuacji, gdy wszystkie substraty pochodziły z gospodarstwa rolnego prowadzonego przez producenta energii lub paliw¹⁵.

W 2010 r. definicja działalności rolniczej została rozbudowana. Od tamtej pory działalnością rolniczą jest również produkcja oraz sprzedaż przez jednego lub wielu prowadzących gospodarstwo rolne biogazu, energii elektrycznej i ciepłej wytworzonej w wyniku fermentacji beztlenowej, jeżeli w procesie produkcji co najmniej 50% wykorzystanych substratów pochodzi z tych gospodarstw (art. 311-1 fr. k.r.). Dochody ze sprzedaży są uznawane za dochody rolnicze, proporcjonalnie do udziału prowadzącego gospodarstwo rolne w spółce wykorzystującej i wprowadzającej do obrotu wyprodukowaną energię. Definicja działalności rolniczej obejmuje produkcję biogazu i energii z biomasy rolniczej od dnia wejścia w życie ustawy z 27 lipca 2010 r. w sprawie modernizacji rolnictwa i rybactwa, zmieniającej przepisy kodeksu rolnego¹⁶.

Ewolucja prawa francuskiego w tym zakresie miała swoje początki w prawie podatkowym. Pierwsze zmiany zapowiadające włączenie produkcji bioenergii do definicji działalności rolniczej zostały wprowadzone w 2008 r. Na mocy ustawy finansowej zmodyfikowano art. 63 kodeksu podatkowego, dotyczący pożytków gospodarstwa rolnego. Do pożytków zaliczone zostały dochody „ze sprzedaży biomasy suchej lub mokrej w większości pochodzącej z produktów i produktów ubocznych gospodarstwa rolnego” oraz dochody „z produkcji energii z produktów lub produk-

¹⁵ F. Roussel, op. cit., s. 72-76.

¹⁶ Art. 59, loi n° 2010-874 du 27 juillet 2010 de modernisation de l'agriculture et de la pêche, JORF n° 0172 du 28 juillet 2010.

tów ubocznych w większości pochodzących z gospodarstwa rolnego”¹⁷. W następstwie nowelizacji generalnego kodeksu podatkowego produkcja i sprzedaż energii z biomasy pochodzącej w większości z gospodarstwa rolnego prowadzonego przez ten sam podmiot zaliczone zostały do działalności, z której dochód stanowił dochód rolniczy.

Nowe francuskie przepisy podatkowe nie były spójne z regulacjami w innych dziedzinach prawa. Początkowo bowiem, jak już wcześniej wspomniano, kodeks rolny kwalifikował jako rolniczą jedynie taką działalność w zakresie produkcji biogazu w gospodarstwie rolnym, w której wszystkie substraty pochodziły z tego gospodarstwa rolnego. Niespójność legislacji zauważalna była też w prawie rolnych spółek cywilnych, prawie zagospodarowania przestrzennego oraz prawie dzierżawy rolniczej¹⁸. Tytułem przykładu można podać utrudnienia w uzyskaniu pozwolenia na budowę instalacji prowadzonej w ramach działalności gospodarczej, jeżeli w planach zagospodarowania przestrzennego wybrana lokalizacja znajdowała się na obszarach rolniczych (fr. *zone agricole*). Utrudnienia dla dzierżawcy gruntów rolnych związane z podjęciem działalności z zakresie produkcji biogazu rolniczego hamowały rozwój tego typu OZE na obszarach wiejskich¹⁹.

Do 2010 r. produkcja i sprzedaż biogazu rolniczego lub energii z biogazu rolniczego z surowców pochodzących choćby w części spoza gospodarstwa rolnego prowadzonego przez tego producenta nie były uznawane za działalność rolniczą. Ustawa z 27 lipca 2010 r. w sprawie modernizacji rolnictwa i rybactwa²⁰, zmieniająca przepisy kodeksu rolnego, miała m.in. pokonać niechęć prowadzących gospodarstwo rolne do produkcji biogazu rolniczego, która wynikała z obawy, że stracą przywileje związane z prowadzoną już przez nich działalnością rolniczą. Przed wejściem w życie nowych przepisów część rolników decydowała się na założenie spółki handlowej w celu prowadzenia działalności gospodarczej odrębnej od działalności rolniczej w ramach tego samego gospodarstwa rolnego²¹.

¹⁷ Loi n° 2007-1822 du 24 décembre 2007 de finances pour 2008, JORF n° 0300 du 27 décembre 2007, s. 21211, tekst nr 2.

¹⁸ Livres IV i V du Code rural et de la pêche maritime, Loi n° 95-115 du 4 février 1995 d'orientation pour l'aménagement et le développement du territoire, JORF n° 31 du 5 février 1995, s. 1973.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Loi n° 2010-874, op. cit.

²¹ F. Roussel, *Les principales dispositions de la loi du 27 juillet 2010 de modernisation de l'agriculture et de la pêche*, „La semaine Juridique Notariale et Immobilière” 2010, nr 36, s. 25.

Szczegółowa regulacja dotycząca produkcji biogazu jako działalności rolniczej została wprowadzona dekretem nr 2011-190 z 16 lutego 2011 r. w sprawie rolniczych uwarunkowań produkcji i wprowadzania do obrotu biogazu, energii elektrycznej i ciepła pochodzących z fermentacji anaerobowej²². Artykuł D. 311-18 dekretu stanowi, że „by produkcja lub wprowadzanie do obrotu biogazu, energii elektrycznej i ciepła pochodzących z fermentacji anaerobowej były traktowane jak działalność rolnicza w myśl art. 311-1, jednostka, w której zachodzi proces fermentacji anaerobowej, musi być prowadzona przez prowadzącego gospodarstwo rolne lub spółkę, w której większość stanowią prowadzący gospodarstwa rolne”. Prowadzący gospodarstwo rolne lub spółka zarządzająca instalacją są zobowiązani do sprawdzania pochodzenia oraz prowadzenia rejestru surowców rolnych.

Ograniczenie ilościowe w odniesieniu do pochodzenia surowców do produkcji biogazu pozwala na podejmowanie produkcji energii z biogazu rolniczego przez prowadzących gospodarstwo rolne bez ryzyka, że prowadzona przez nich działalność zmieni charakter prawny. Jednocześnie prowadzący gospodarstwo rolne, który podejmuje się przetwórstwa na cele energetyczne produktów pochodzących w większości z innych gospodarstw rolnych, nie prowadzi w świetle prawa francuskiego działalności o charakterze rolniczym.

Nowelizacja francuskiego kodeksu rolnego doprowadziła do objęcia definicją działalności rolniczej jedynie produkcji energii z biogazu rolniczego lub biogazu rolniczego wytworzonego z biomasy rolniczej pochodzącej w większości z gospodarstwa rolniczego prowadzonego przez producenta tego paliwa lub energii. Tym samym produkcja energii elektrycznej lub cieplnej w procesie spalania biomasy rolniczej pochodzącej z tego gospodarstwa nie stanowi już w świetle cytowanych powyżej przepisów działalności rolniczej. Natomiast dochody z takiej działalności niezmiennie zaliczane są do dochodów rolniczych. W tym względzie francuskie prawo podatkowe nie różni się od włoskiego.

W świetle francuskiego prawa handlowego każda działalność polegająca na produkcji energii uznawana jest za działalność handlową (art. 110-1 kodeksu handlowego²³). Natomiast francuski kodeks rolny przypisuje wszel-

²² Le Décret n° 2011-190 du 16 février 2011 relatif aux modalités de production et de commercialisation agricoles de biogaz, d'électricité et de chaleur par la méthanisation, JORF n° 0042 du 19 février 2011, s. 3153, tekst nr 27.

²³ Ordonnance n° 2000-912 du 18 septembre 2000 relative à la partie législative du code de commerce, version consolidée au 1 janvier 2013.

kiej działalności rolniczej charakter cywilny. Zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali* produkcja biogazu rolniczego lub energii z biogazu rolniczego z biomasy wytworzonej w danym gospodarstwie rolnym ma charakter cywilny.

Gdy chodzi zaś o włączenie produkcji biogazu rolniczego i energii z biogazu rolniczego do działalności rolniczej w świetle francuskiego kodeksu rolnego, należy podkreślić, że ów zabieg prawodawcy nadał takiej produkcji ściśle określoną podstawę prawną (działalności rolniczej „z powiązania”). Wprawdzie różnego rodzaju działalność „z powiązania” z produkcją rolną była charakteryzowana jako działalność rolnicza już od 1988 r., ale włączenie do niej produkcji bioenergii – nawet w ograniczonym zakresie – można uznać za rozwiązanie wpisujące się w koncepcję rolnictwa wielofunkcyjnego²⁴. Szczegółowe uregulowanie kwestii produkcji biogazu rolniczego wciąż budzi liczne kontrowersje w doktrynie i judykaturze²⁵. Obowiązujące regulacje można jednak przyjąć z aprobatą i uznać za nowatorskie w skali całej UE. Według F. Roussela zmiana we francuskim kodeksie rolnym była niezbędna, by zapewnić rozwój sektora biogazu rolniczego, który jako jeden z nielicznych z grupy OZE rozwijał się bardzo powoli. Zmiany te są zaś krokiem w kierunku przekształcenia dotychczasowego modelu rolnictwa energochłonnego, nastawionego na intensywną produkcję, w model zrównoważony pod kątem energetycznym, gospodarczym i ekologicznym²⁶.

4. Podsumowanie

Powyższe rozważania wykazują, że zarówno we Włoszech, jak i we Francji stosowane są dość szerokie pojęcia działalności rolniczej, w których mieści się działalność polegająca na wykorzystaniu biomasy pochodzącej w większości z własnej produkcji rolnej na cele energetyczne. Wprowadzenie nowoczesnej definicji działalności rolniczej obejmującej niektóre formy wykorzystania biomasy na cele energetyczne pozwala m.in. rozwiać wątpliwości co do kwalifikacji gruntów rolnych, na których

²⁴ Do tej pory zakres pojęcia „działalność rolnicza” nie jest w prawie francuskim jednoznacznie ustalony; bogata jurisprudencja i komentarze doktryny związane z poruszaną problematyką świadczą o tym, że „prawodawca ma trudności, by w jednej definicji zamknąć stale ewoluującą rzeczywistość rolniczą”. J. Foyer, *Quelles remarques d'actualité sur la définition de l'activité agricole*, „Revue de droit rural” 2012, nr 404, s. 2.

²⁵ J. Foyer, op. cit., s. 1-2.

²⁶ Zob. F. Roussel, op. cit., s. 73.

sytuowane są np. biogazownie rolnicze, oraz przynależności urządzeń i obiektów bioenergetycznych do gospodarstwa rolnego.

W analizowanych porządkach prawnych automatyczna odmowa zakwalifikowania przetwarzania produktów rolnych przeznaczonych na zbyt jako działalności rolniczej została zastąpiona kwalifikacją warunkową, w której bierze się pod uwagę to, czy przetwarzanie odbywa się na skalę przemysłową, czy odpowiadającą warunkom technicznym przeciętnego gospodarstwa rolnego. Takie podejście jest zgodne z koncepcją rolnictwa wielofunkcyjnego i pozwala zachować producentom rolnym uprzywilejowany status w przypadku, gdy podejmą się działalności wytwórczej w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. Działalność ta wciąż jeszcze uznawana jest za innowacyjną i stosunkowo powoli toruje sobie drogę, by zająć stałe miejsce wśród aktywności podejmowanych w ramach gospodarstw rolnych.

Na zakończenie warto dodać, że wyzwania związane z koniecznością przeciwdziałania zmianom klimatycznym i zachowaniem równowagi terytorialnej stanowią podstawowe przesłanki integrowania wspomnianych „nowych” działalności z tradycyjnie pojmowanymi kategoriami prawa rolnego, w tym m.in. z pojęciem działalności rolniczej. Zakres i elastyczność definicji legalnej tej działalności odzwierciedla skłonność prawodawcy do uwzględniania wielości funkcji rolnictwa i przyznania rolnikowi statusu nie tylko wytwórcy żywności, lecz także dostarczyciela innych dóbr, często o publicznym charakterze.

PRODUCTION OF AGRICULTURAL BIOMASS ENERGY VS THE CONCEPT OF AGRICULTURAL ACTIVITY IN ITALIAN AND FRENCH LAWS

S u m m a r y

The concept of agricultural production in Italy as well as in France has been relatively broad and it includes the use of biomass for energy production, which largely originates from own agricultural production. The introduction of a modern definition of agricultural production that includes utilisation of certain forms of biomass for energy purposes helps to eliminate potential concerns when it comes to situation like qualification of agricultural land on which agricultural bio-gas plants are located, or recognition of such plants or bioenergy equipment as belonging to a given agricultural farm. The legal regulations analysed in the paper account for the concept of multifunctional agriculture and permit agricultural producers to maintain their privileged status when they engage in a production of energy from renewable sources.

Challenges of counteracting climate change in order to maintain territorial balance constitute the basic premises for integrating 'new' forms of agricultural activity with the traditionally understood categories existing in agricultural law, including the concept of agricultural activity.

LA PRODUZIONE DI ENERGIA DA BIOMASSE AGRICOLE E IL CONCETTO DI ATTIVITÀ AGRICOLA NEL DIRITTO ITALIANO E FRANCESE

R i a s s u n t o

In Italia, come in Francia, vige un concetto assai ampio di attività agricola, in esso è inclusa l'attività consistente nell'utilizzo della biomassa proveniente in maggioranza dalla produzione agricola propria a fini energetici. L'introduzione della moderna definizione di attività agricola, la quale abbraccia alcune forme di utilizzo della biomassa a fini energetici, permette tra l'altro di dissipare i dubbi circa la qualificazione dei terreni agricoli, sui quali vengono collocati p.es. impianti agricoli di biogas e circa l'appartenenza delle attrezzature e delle strutture bioenergetiche all'azienda agricola. Le regolazioni giuridiche sottoposte all'analisi sono conformi alla concezione di agricoltura multifunzionale; esse consentono ai produttori agricoli di mantenere uno status privilegiato nel caso in cui svolgono attività di produzione dell'energia da fonti rinnovabili.

Le sfide connesse alla necessità di controbilanciare i cambiamenti climatici e di mantenere l'equilibrio territoriale costituiscono delle premesse fondamentali per l'integrazione delle menzionate „nuove” attività con le categorie di diritto agrario tradizionalmente intese, tra cui tra l'altro con il concetto di attività agricola.